

**החלטה בדבר הארכת תוקפו של פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק
ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988**

תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ,

טיב – טירת צבי 2000

א. מבוא

בראשית שנת 2000 אישר קודמי עסקת מיזוג, במסגרתה רכשה תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ (להלן: "**תנובה**") מחצית מהזכויות בטיב טירת צבי 2000 (להלן: "**טירת צבי**"). לעסקת מיזוג זו נלווה הסכם הפצה בין טירת צבי ובין תנובה (להלן גם: "**הסכם הפצה**").

הסכם הפצה כלל מספר כבילות נלוות, אשר הוכשרו בהחלטת פטור שנימוקיה פורסמו ביום 24 בינואר 2000 (להלן גם: "**החלטת הפטור**").¹ הפטור ניתן לתקופה בת חמש שנים, שסיומה ביום 24 בינואר 2005. בהתקרב מועד זה, פנו הצדדים להסדר בבקשה כי תוקפו של הפטור יוארך לתקופה נוספת בת חמש שנים.

בדיקתה של בקשה זו, על רקע ההתפתחויות שחלו בשווקים הרלבנטיים מאז ניתנה החלטת הפטור, העלתה כי הטעמים והנסיבות שהצדיקו מתן פטור להסדר תקפים גם במועד זה. לפיכך, ראיתי לנכון להאריך את תוקפו של הפטור, **על התנאים שנקבעו בו**, לתקופה נוספת בת חמש שנים. נימוקי החלטה זו יובאו להלן בקצרה.

ב. ההסדר, הכבילות והחלטת הפטור

עניינו של ההסדר נושא החלטת הפטור, הוא מינויה של תנובה כמפיצה בלעדית של מוצרי טירת צבי (מוצרי בשר מעובדים כגון נקניקים, נקניקיות, מעדני בשר, קבבים, סטייקים וכו') בכל הארץ, לרבות בשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה (להלן גם: "**ייש"ע**").

טירת צבי התחייבה בהסכם להפיץ את מוצריה באמצעות תנובה בלבד, למעט הספקת מוצרים למספר לקוחות ספציפיים, כמפורט בהסכם, אשר תעשה ישירות על ידה. תנובה, מצדה, התחייבה כי כל עוד ההסכם עומד בתוקפו, לא תעסוק בשיווק והפצת מוצרים אשר יש בהם כדי להתחרות במוצרי טירת צבי. עוד הוסכם, כי טירת צבי תקבע את המחיר ותנאי האשראי בהם תמכור תנובה

¹ תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ – טיב טירת צבי 2000 – החלטה בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל, 2000.

את תוצרת טירת צבי ללקוחות וכי תנובה תקבל מטירת צבי עמלה, עבור פעילות ההפצה המתבצעת על ידה.

הסכם ההפצה הבלעדי כולל שלוש כבילות מרכזיות: הקניית בלעדיות לתנובה כמפיץ מוצרי טירת צבי,² התחייבות תנובה שלא להפיץ מוצרים המתחרים בתוצרת טירת צבי ומתן זכות לטירת צבי לקבוע את המחיר ותנאי האשראי בהם תמכור תנובה ללקוחות את תוצרת טירת צבי.

כבילות אלה זכו כאמור לפטור מאישור הסדר כובל.

בהחלטת הפטור הוסבר, כי הסדר ההפצה הוא הסדר נלווה לעסקת המיזוג במסגרתה רכשה תנובה מחצית מהזכויות בטירת צבי. הסדר ההפצה מממש את התועלות שביקשו הצדדים למיזוג להפיק ממנו: תנובה ביקשה לייעל את מערך ההפצה שלה, בעוד שטירת צבי ביקשה לחזק את מערך ההפצה של מוצריה ולהגדיל את זמינות תוצרתה בנקודות המכירה השונות.

עוד הוסבר בהחלטת הפטור, כי מתן בלעדיות בהפצה לתנובה, כמו גם התחייבות תנובה שלא להפיץ מוצרים המתחרים במוצרי טירת צבי, אינן צפויות להסב פגיעה בתחרות בענף. כל זאת, בשים לב לנתח השוק המצומצם של טירת צבי בשווקים הרלבנטיים (שנע באותה עת בין עשרה לחמישה עשר אחוזים), ולכך שתנובה לא הייתה פעילה באותם שווקים לפני שהתקשרה בהסדר. בהחלטת הפטור אף צוין, כי הפצת מוצרי טירת צבי על ידי מערך ההפצה המשוכלל של תנובה עשויה לקדם את התחרות בשווקים בהם פועלת טירת צבי, שווקים שנשלטו אז בבירור על ידי שחקן דומיננטי אחד – זוגלובק.

אשר לכבילות הנוגעות לקביעת המחיר ותנאי האשראי בהם יימכרו מוצרי טירת צבי לצרכן, הוסבר שכבילות אלה ראויות לפטור, בשל כך שמתכונת ההפצה של מוצרי טירת צבי על ידי תנובה נושאת סממנים מובהקים של קונסיגנציה.

במובחן מעסקת מכר רגילה, בעסקת קונסיגנציה נוטל על עצמו הספק את הסיכון הכרוך במכירת תוצרתו (סיכון שבעסקת מכר רגילה רובץ על המשווק). עסקת קונסיגנציה מאפשרת לספק לרתום לעזרתו משווק שאינו מוכן ליטול על עצמו את הסיכון הכרוך במכירת מוצרי אותו הספק.

בהחלטת הפטור נקבע, כי מאחר שההסדר מעביר לכתפי טירת צבי את עיקר הסיכון הכרוך במכירת תוצרתה, יש טעם להתיר לה מידה מוגברת של מעורבות בקביעת המחיר ותנאי האשראי בהם יימכרו מוצריה ללקוחות. בשים לב לנתחי השוק של הצדדים להסדר, מבנה השוק והעובדה שמדובר בהסכם עם משווק אחד בלבד ולא ברשת של הסכמי קונסיגנציה, נקבע שמתן היתר כאמור אינו מקים חשש לפגיעה בתחרות ולכן ראוי לפטור.

עם זאת, בשים לב למעמדה של תנובה בשווקים משיקים לשווקים הרלבנטיים, ניתן הפטור בכפוף לתנאים מגבילים שעיקרם במניעת מתן עדיפות לטירת צבי, שמקורה אינו בתחרות אמיתית "לגופו של עניין", אלא בכוחה של תנובה באותם ענפים משיקים. תנאים אלה יוותרו על כנם.

² במסגרת ההסכם שמרה לעצמה תנובה את הזכות שלא להפיץ את מוצרי טירת צבי בשטחי ישי"ע. במקרה כזה, היתר ההסכם לטירת צבי להפיץ את תוצרתה בישי"ע באמצעות מפיצים אחרים, ובלבד שתבטיח שמפיצים אלה לא יספקו את מוצריה בשטחי ישראל בהם נתונה לתנובה בלעדיות. בהחלטת הפטור נקבע, כי הוראות אלה הקנו לתנובה הגנת יתר מפני תחרות. על כן, נדרשו הצדדים לתקן את ההסכם, באופן שיתיר למפיצים בישי"ע לספק את מוצרי טירת צבי ללקוחות מחוץ לישי"ע **שיפנו אליהם ביוזמתם** ("מכירה פאסיבית") ויגביל אותם רק מביצוע מאמצי שיווק אקטיביים ללקוחות אלה. ההסכם תוקן בהתאם לדרישה זו.

ג. הארכת הפטור - תמונת מצב עדכנית

הארכת תוקפו של הפטור לתקופה נוספת בת חמש שנים, חייבה הצצה לנעשה בתחומי פעילותה של טירת צבי. טבע הדברים הוא, שגורלם של הסדרים בדיני הגבלים עסקיים נקבע לאורן של נסיבות שוק קונקרטיות. שינוי של ממש בנסיבות השוק, עשוי לחייב החלטה שונה בבקשת הפטור. ברם, בדיקה שערכה הרשות גילתה, כי בתחומי פעילותה של טירת צבי לא חל שינוי נסיבות המצדיק לשנות מן הניתוח התחרותי של הכבילות בהן מדובר.

בתחומי הפעילות האמורים פועלים, בנוסף לטירת צבי, אותם גורמים שפעלו בתחומים אלה ערב מתן הפטור: זוגלובק, הוד לבן מקבוצת אוסם, טיבון ויל מקבוצת מאיר עזרא ומעדני יחיעם. בצד אלה נמנים מספר גורמים נוספים הפועלים בשלב זה בשולי השוק, בהם גם מותגים פרטיים של רשתות השיווק.

החבירה בין תנובה לטירת צבי לא הגבירה את ריכוזיות השווקים הרלבנטיים. נהפוך הוא, חלה אפילו הטבה מסוימת ברמת הריכוזיות בשווקים האמורים.

בתחומי פעילותה של טירת צבי נודע עדיין מעמד מוביל לחברת זוגלובק, אף שחלה שחיקה של ממש בנתחי השוק של זוגלובק מאז מתן החלטת הפטור. למול שחיקה זו, חל גידול מתון בנתחי השוק של טירת צבי (נתח השוק של טירת צבי נע סביב עשרים אחוזים במוצא). גידול בשיעור דומה חל בנתחי השוק של מעדני יחיעם, גורם אשר מפיץ את מוצריו ללקוחות באופן עצמאי.

התפתחותו התקינה של השוק מאז מתן החלטת הפטור, תומכת ומחזקת את המסקנה בדבר היעדר חשש תחרותי בהסדר. בנסיבות אלה, נכון להאריך את תוקפו של הפטור לתקופה נוספת בת חמש שנים.

ד. סוף דבר

אשר על כן, לאור האמור לעיל, החלטתי לעשות שימוש בסמכותי על פי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, ולהאריך את תוקפו של הפטור להסדר בין הצדדים, **על התנאים שנקבעו בו**, לתקופה נוספת בת חמש שנים.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל נשוא הפטור.

דרור שטרם

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, י"ג שבט תשס"ה

23 בינואר 2005